

De diuersitate

te perfruar: et gloriar in te inter oēs qui diligunt nomē tuū. Qui cum deo patre et spiritu factō: gloriaris per interminata secula Amen.

Incipit Epistola Anselmi de diuersitate Sacramētorum.

Domino rā
mico waler anno gratia
dei Ruwēburgensi uene
rabili epō. Anselmus ser
uus ecclesie cātuarie: archiepiscopus
Salutem: seruitiū: oratōes dilectatōis
affectū. Gaudeo et grās ago deo: quod sicut
scribitis glorificat eū in uob catho
lica ecclesia: quomō in v̄ra mutatiōe di
uine uolūtatis apparet grā: et dñi pape
pascalis amicitia habetis: et familiari
tatem ut iam mihi liceat v̄ram amica
biliter salutare s̄cricitatem. **Q**uā v̄ra s̄bli
mis hūilitas me cōparat minerue r̄uo
cat mōtem: nō in me accipio: quā nihil
me cur hoc dici debeat de me intelligo.
Non tamē debeo esse ingratus v̄re be
nignitati quā hoc facit abūdātia vestre
erga me bone uolūtatis. **S**olemus enim
sepe sentire meliora de hīs quos diligi
mus: quā ip̄i mereantur. **D**e laude igitur
ad me nō p̄tinet cor meū non gloriat: s̄
de dilectōe que semper amāda est grās
agēdo letat. **Q**uerit v̄ra reuerentia de
sacramētis ecclesie: quoniā nō vno mō
fiunt vbiq: s̄ diuersis modis: in diuer
sis locis tractātur. **U**tique si p̄ vniuersas
ecclesiā vno mō et concorditer celebra
rent bonū esset et laudabile: quā tñ sunt
multe diuersitates: que non in s̄ma sa
cramēti: nec in virtute eius: aut fide di
scordant: neq: oēs in vnā consuetudinē
colligi possūt: estimo eas potius: in pa
ce cōcorditer tolerandas: quā discorditer
cū scandalo dānandas: habemus enim a
sanctis patribus: quia vbi vnitas serua
tur charitatis in fide catholica: nihil ef

ficit cōsuetudo diuersa. **S**i autē queris
vnde nate sint iste cōsuetudinū diuersi
tates: nihil aliud intelligo quā hūianorū
sensuū varietates. **Q**ui quis in reue
ritate et virtute nō dissentiat: in aptitu
die tamē et differētia ministratōis nō
cōcordant. **Q**uod vnus aptius esse iu
dicat. alius sepe minus aptū existimat
Neq: in huius varietatib⁹ non cōsona
re: puto ab ip̄ius rei veritate exorbitare
Nempe quod alij in sacrificiō corpore et
sanguine domini: singulas cruces sin
gulis faciūt ab initio in canone: alij so
lunimō singulas singlis: vbi sigillatim
noiatur panis vel corpus: et sigillatim
calix vel s̄guis: vbi vero oblatio noia
tur: vnā crucē ambobus faciūt: quā si
cut vnus est xp̄s qui seipm obtulit pro
nobis: ita vna est oblatio: et vna est ho
stia in pane et vino quā offerimus: nō vi
deo istos magis in h̄ discordare a xp̄o quā
sigillatim vtraq: benedixit: quā oēs illi
discordant qui calicē post cenā nō sacri
ficāt: sicut xp̄s fecit: et qui vtrūq: simul
vno noīe vocāt oblatiōem vel hostiā quā
xp̄s non fecit. **U**nde possumus collige
re quia a nobis inuicē huius actiōe ser
uata: reuerentate possumus esse dissimi
les: sine reprehēsiōe: cum ab ip̄o auctore
ip̄ius sacrificij sumus diuersi sine offen
siōe. **U**bi autē dicimus hec dona h̄ mu
nera h̄ s̄cta sacrificia: siue sigillatiz pa
ni et vino singule cruces assignētur: si
ue vna cruce duo simul sacrificētur **N**ō
video in hac diuersitate reprehensibilem
discordiā: nisi forsitan: quia cōueniēti⁹
ambo vna cruce notātur sicut vno ver
bo benedictōis sacrificātur. **C**ū enim plu
res hoīes: aut diuersas res simul bene
dicimus: non singulis singulas cruces
reddimus sed oibus vnā crucē suffice
re credim⁹. **Q**uod vero nōnulli ab ini
tio calicē operiūt quodā corporali: alij
pāno cōplicato p̄pter mūditiē custodi
am: nec nudū dimittāt calicē sicut xp̄s

De fermentato ⁊ azimo

nudus crucifixus est: vt sic significatis ostēderet se mūdo reuelatū non magis intelligo eos debere respōderē. ppter nuditatē xp̄i: que nō significat ab ill' in sacrificio qm̄ quia nō monstrat in eodem sacrificio eū esse crucifixū extra ciuitatē extra domū: et sub nudo celo. Que tamē magna nō carēt rōe. Nam xp̄s qui passus est p nobis: nobis relinquēs exemplum: vt sequamur vestigia eius: in hīs quoq; dedit nobis exemplū ppter iusticiam sustinendi: incōparabilem cōtem: um ⁊ paupertatem. Adeo enim cōtemptus est et execrabilis iudicatus: vt nec mori dignus haberet inter aliquas hominū habitatoēs: neq; inter homines nisi inter execrabiles: neq; sub tecto aliquo nisi sub celo: de sub quo eici nō potuit: vt scdm̄ pphiam opprobriū et abiectio plebis estimaret. Paup̄ x̄o ita fuit vt veniēs in mūdū nō in sua s̄ in aliena domo nasceret: et natus ppter inopiā loci in p̄sepio brutoꝝ aialū ponetur ⁊ viuēs in mūdo nō haberet vbi caput suū reclinaret: nec moriēs vnde nuditatē suā tegetet: nec mortuū vnde inuolueret: nec sepulchrū aut locū vbi corpus mortuū collocaret. Que om̄ia magis sūt viuēdo p effectum (cū rō exigit) imitāda q̄ p nuditatem sacrificij: nuditas xp̄i significanda. Neq; cōiecturare possū cur poti⁹ curādū sit vt p̄no operiatur sacrificiū qm̄ xp̄s passus est nudus nō sub tecto vel intra ciuitatē s̄ sub nudo celo. Si autē vsus nō habet vt extra tectū fiat ppter pturbatōes aeris: similis causa videt̄ vt calix in sacrificiādo nō discoopiā ppter quas daz q̄ contingere possūt incōmoditates. Tutius itaq; et diligētius puto vt calix ne aut musca aut aliqd̄ indecēs in illū caderet que sepe cōtingisse cognoscimus opiaf q̄ discooptus ptingētibus in mūditijs exponat. Hec sapiētie vestre p meo intellectū nullius meliorē rōem respuens

respōdeo. De hīs que sacrificāt de fermento nisi vobis olim quādā epistolā. **E**xplīcit Epistola de diuersitate Sacramētorum.

Incipit Epistola beati Anselmi ep̄i de fermentato et azimo.

Anselm⁹ seruus ecclesie cātu ariēn. waler anno. Hu wemburgēsi Ep̄o. Scienti breuiter loquor. Si cert⁹ essem prudētia vram nō fauere successori iulij cesarijs: et nerōis a iuliani et potestate cōtra successorē et vicariū petri apostoli: libētissime vos vt amicissimū ⁊ reuerēdū ep̄m salutarē qm̄ aut ad defensione veritatis cōtra grecos qui ad vos venerūt queritis: scdm̄ posse nulli deesse debemus: opusculum vobis misi quod de p̄cessionē sp̄s̄ facti edidi cōtra illos. De sacrificio vero in quo idē greci nobiscū nō sentiūt: multis chatholicis rōnabilib⁹ videt̄: qz q̄ agūt non est cōtra fidē catholicā. Nā et azimū: ⁊ fermentatū sacrificās panem sacrificat. Et cū legit̄ de dño quādo corpus suum de pane fecit: qz accepit panē et benedixit nō addidit azimū vel et fermentū. Certū tamē est qz azimū benedixit forsitā non qz res que fiebat h̄ exigebat. Et cuz alibi ser carnē suā panē vocauit: sicut isto pane hō viuūt tēporaliter: ita illo in eternū: nō ait azimū vel fermentū: qz vterq; pariter panis est. Nō em̄ differūt azim⁹ et fermentū: substācialiter vt quidaz putāt. Sicut hō nouus ante peccatū: ⁊ in ueteratus fermento peccati: nequaq; substācialiter differūt. Prop̄ h̄ ergo soluz videt̄ se et carnē suā panē vocasse et de pane corpus suum fecisse qz sicut panis iste azimus: siue fermentatus: dat vitam trāsitoria: ita corpus eius eterna: nō qz fermentatus est: vt azimns: q̄uis in lege